

Het voorkomen van postoperatieve wondinfecties

Een patiënt met een postoperatieve wondinfectie heeft twee keer zoveel kans om te overlijden als een patiënt zonder zo'n infectie. Daarnaast veroorzaakt de infectie onnodig veel pijn, angst en ongemak en een langere opnameduur, heropnames en heroperaties. [Marion Verstraeten]

Er zijn twee soorten postoperatieve wondinfecties: oppervlakkige en diepe. Bij oppervlakkige wondinfecties is de huid of het onderhuids bindweefsel geïnfecteerd en bij diepe wondinfecties is sprake van een infectie van het dieper gelegen weefsel, zoals de spieren, gewrichten, botten of organen. Uit cijfers blijkt dat er grote verschillen zijn tussen ziekenhuizen onderling, een teken dat er nog veel valt te verbeteren op dit gebied. Aan het VMS-veiligheidsprogramma (VMS = Veiligheidsmanagementsysteem) nemen 82 van de in totaal 105 perifere en universitaire ziekenhuizen deel. Deelnemende ziekenhuizen die met de thema's aan de slag gaan, krijgen ondersteuning van het VMS-veiligheidsprogramma door producten en conferenties. Een van die producten is de praktijkgids *Voorkomen van wondinfecties na een operatie*. Hierin is informatie gebundeld uit bestaande richtlijnen, staan aanbevelingen van experts en daarnaast goede voorbeelden en informatie uit internationale veiligheids campagnes.

PREVENTIE

Er is een aantal manieren om het aantal wondinfecties op een zieken-

huysafdeling terug te dringen. Zo is aangetoond dat het aantal postoperatieve wondinfecties afneemt als ziekenhuizen gebruikmaken van *surveillance*. Dat houdt in dat het aantal infecties wordt bijgehouden in een registratiesysteem. Dat gebeurt in Nederland met PREZIES (PREventie van ZIEkenhuisinfecties door Surveillance). Niet alleen registratie is belangrijk, ook analyse, terugkoppeling en zonodig het invoeren van verbeteringen. Ziekenhuizen zijn sinds 2004 verplicht om deze gegevens aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg te verstrekken.

WIP EN SWAB

Het lijkt een open deur, maar wordt niet in ieder ziekenhuis gewerkt volgens actuele richtlijnen van de Werkgroep Infectie Preventie (WIP) en de Stichting Werkgroep Antibiotica Beleid (SWAB). In deze richtlijnen zijn de laatste wetenschappelijke inzichten op het gebied van infectiepreventie verwerkt. Als je consequent volgens deze richtlijnen werkt, neemt het aantal postoperatieve wondinfecties af, zo blijkt uit onderzoek. Op basis van deze richtlijnen heeft een expertteam van het Veiligheidsprogramma vier belangrijke interventies geselecteerd, waarvan de effectiviteit bewezen is en die te meten zijn. Door deze interventies consequent na te leven, daalt het aantal postoperatieve wondinfecties. De vier interventies om postoperatieve wondinfecties te voorkomen zijn:

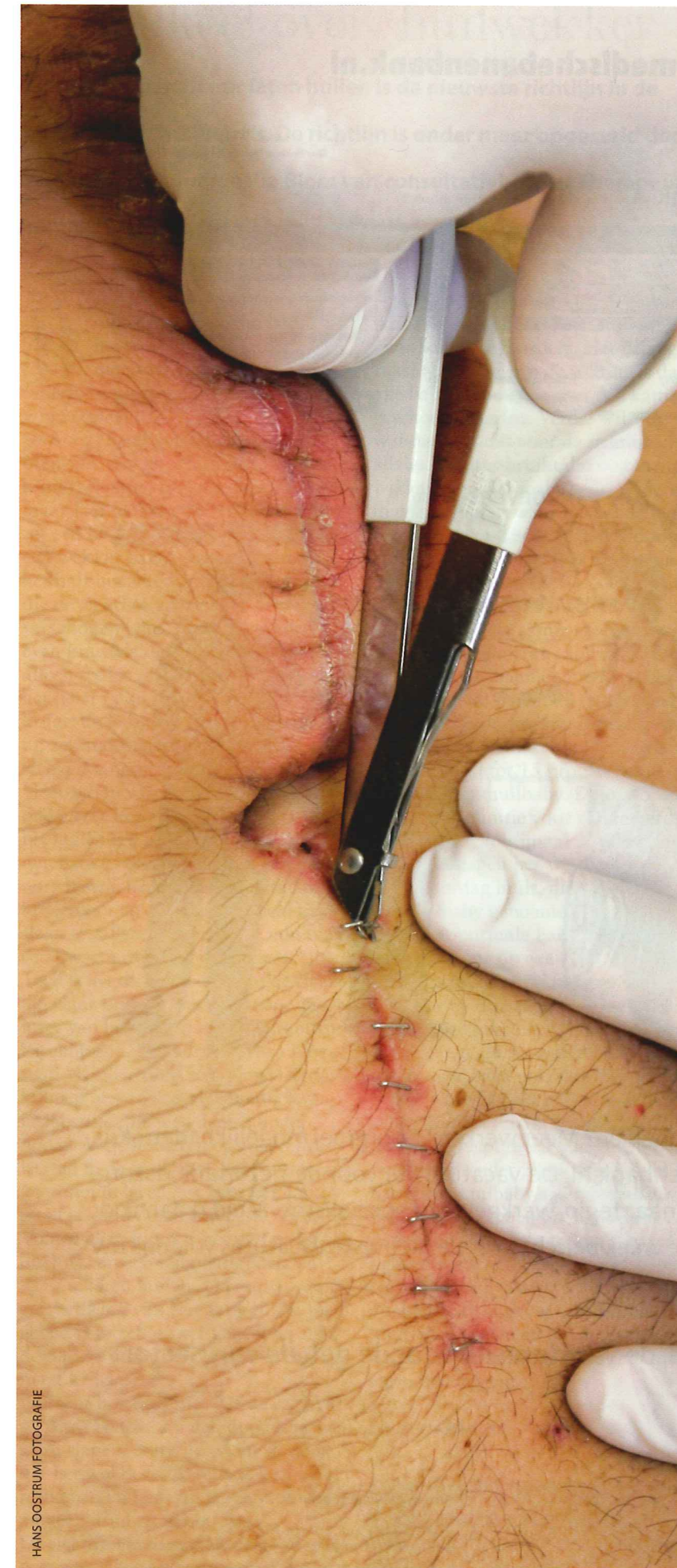
1. Goede hygiëne op de ok. Dat wil zeggen: handen goed desinfecteren, sieraden afdoen, het mondneusmasker en de operatiemuts op de juiste manier dragen en vooral: het beperken van het aantal deurbewegingen. Hoe meer personen en bewegingen in een ok,

- hoe meer micro-organismen in de lucht, zo blijkt uit onderzoek.
2. Het preventief toedienen van antibiotica 15 tot 60 minuten voor incisie. Ook dit is bewezen effectief om postoperatieve wondinfecties tegen te gaan. Het is belangrijk om vast te leggen wie verantwoordelijk is voor de toediening en de registratie hiervan en een controlemoment in te bouwen vlak voor de operatie.
3. Niet pre-operatief ontharen. Hierdoor kan de huid beschadigen waardoor infectierisico ontstaat. Als ontharing toch noodzakelijk is, verwijder dan zo weinig mogelijk

Aan de hand van tien thema's moet de zorg in Nederlandse ziekenhuizen veiliger worden.

De tien thema's zijn:

1. Voorkomen van ziekenhuisinfecties na een operatie (POWI).
2. Voorkomen van schade bij patiënten door sepsis (bloedvergiftiging).
3. Vroegtijdige herkenning van patiënten met vitaal bedreigde functies.
4. Voorkomen van medicatiegerelateerde fouten, met name bij overdrachtsmomenten.
5. Voorkomen van onbedoelde vermijdbare schade bij oudere patiënten.
6. Voorkomen van sterfte ten gevolge van een hartinfarct.
7. Voorkomen van onnodig pijn lijden door patiënten.
8. Voorkomen van incidenten bij het bereiden en toedienen van high-risk medicatie.
9. Voorkomen van verwisseling van patiënten, en bij patiënten.
10. Voorkomen van nierinsufficiëntie bij gebruik van contrastmiddelen en medicatie.

HANS OOSTRUM FOTOGRAFIE

en gebruik een tondeuse met een wegwerpscheerkop. Onthaar zo kort mogelijk voor de operatie. (Bij voorkeur pas op het ok-complex) Wijs de patiënt ook op de risico's en geef het advies mee om zich minimaal een week voor de operatie niet te ontharen.

4. Bij elke patiënt die geopereerd wordt, is het belangrijk om hypothermie te voorkomen. Dat kan door infuusvloeistoffen op te warmen en het bovenlichaam af te dekken met een warme luchtdeken van 40 graden C°. De temperatuur van de patiënt moet tussen de 36 en 38 graden C° blijven om het risico op wondinfecties te verkleinen. Om afkoeling tussen de verpleegafdeling en de ok te voorkomen, kun je de patiënt bijvoorbeeld eerder laten plaats nemen in bed. Door (schone) mutsen en sokken te gebruiken voorkom je dat een patiënt afkoelt tijdens een operatie.

ONTHAREN OP DE OK

Het Jeroen Bosch Ziekenhuis in Den Bosch is één van de 82 ziekenhuizen die aan het Veiligheidsprogramma deelneemt. Marianne Pelk, unithoofd dienst hygiëne en infectiepreventie: "In ons ziekenhuis is een aantal dingen veranderd en een aantal werkwijzen blijven hetzelfde. Patiënten worden 's ochtends op een verpleegafdeling altijd getempt voor een operatie en ze gaan dan met een paar dubbele dekens op weg naar de operatiekamer, waar ook weer de temperatuur wordt opgenomen. We proberen de temperatuur zo tussen de 36 en 38 uur graden C° te houden. Op het gebied van ontharen, zijn we bezig een protocol te maken. Vroeger kregen patiënten een folder mee naar huis, waarin stond dat ze zichzelf moesten ontharen. Het is niet zo makkelijk om in korte tijd een geheel nieuwe werkwijze in te voeren aangezien de snijdende specialismen geen voorstander zijn van ontharen. We gaan dus eerst per snijdend specialisme voorlichting geven. Als er dan toch onthaard moet worden, gebeurt dat niet meer op de verpleegafdeling maar op de ok. Ook weer om postoperatieve wondinfecties te voorkomen."

MEER INFORMATIE?

Op www.vmszorg.nl vind je meer informatie over het Veiligheidsprogramma en de tien thema's. Hier kun je de praktijkgids *Voorkomen van wondinfecties na een operatie* gratis downloaden. Op www.prezies.nl staan alle feiten en cijfers over postoperatieve wondinfecties in Nederlandse ziekenhuizen. Kijk op www.wip.nl als je meer wil